

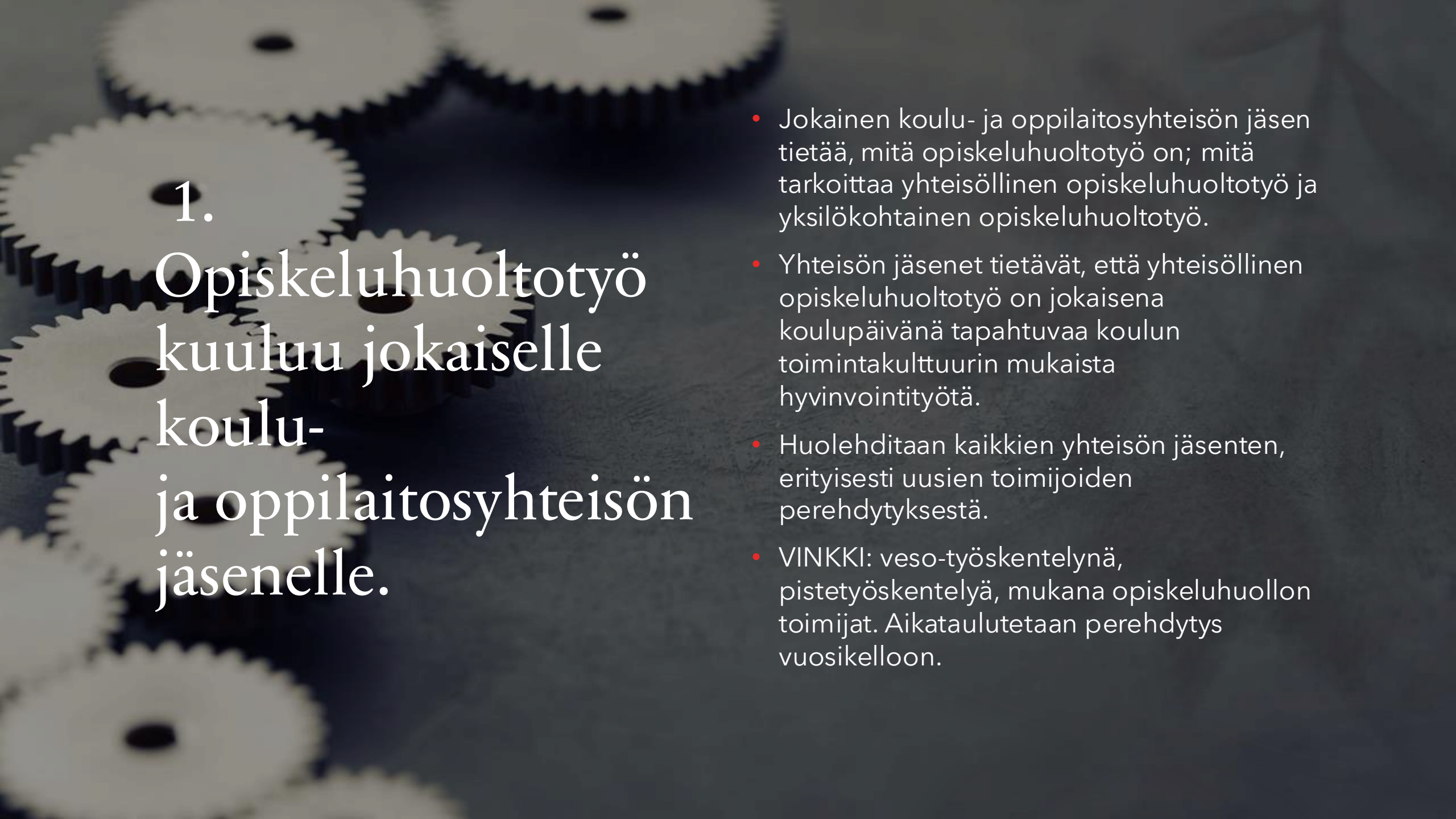
VINKKIVITOSET

Yhteisöllisen
opiskeluhoitotyön hyvät
käytännöt
Kuopion kaupungin
perusopetuksessa ja
lukiokoulutuksessa

Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön
kehittämishanke 2023-2025

53 vinkkiä, helmikuu 2025

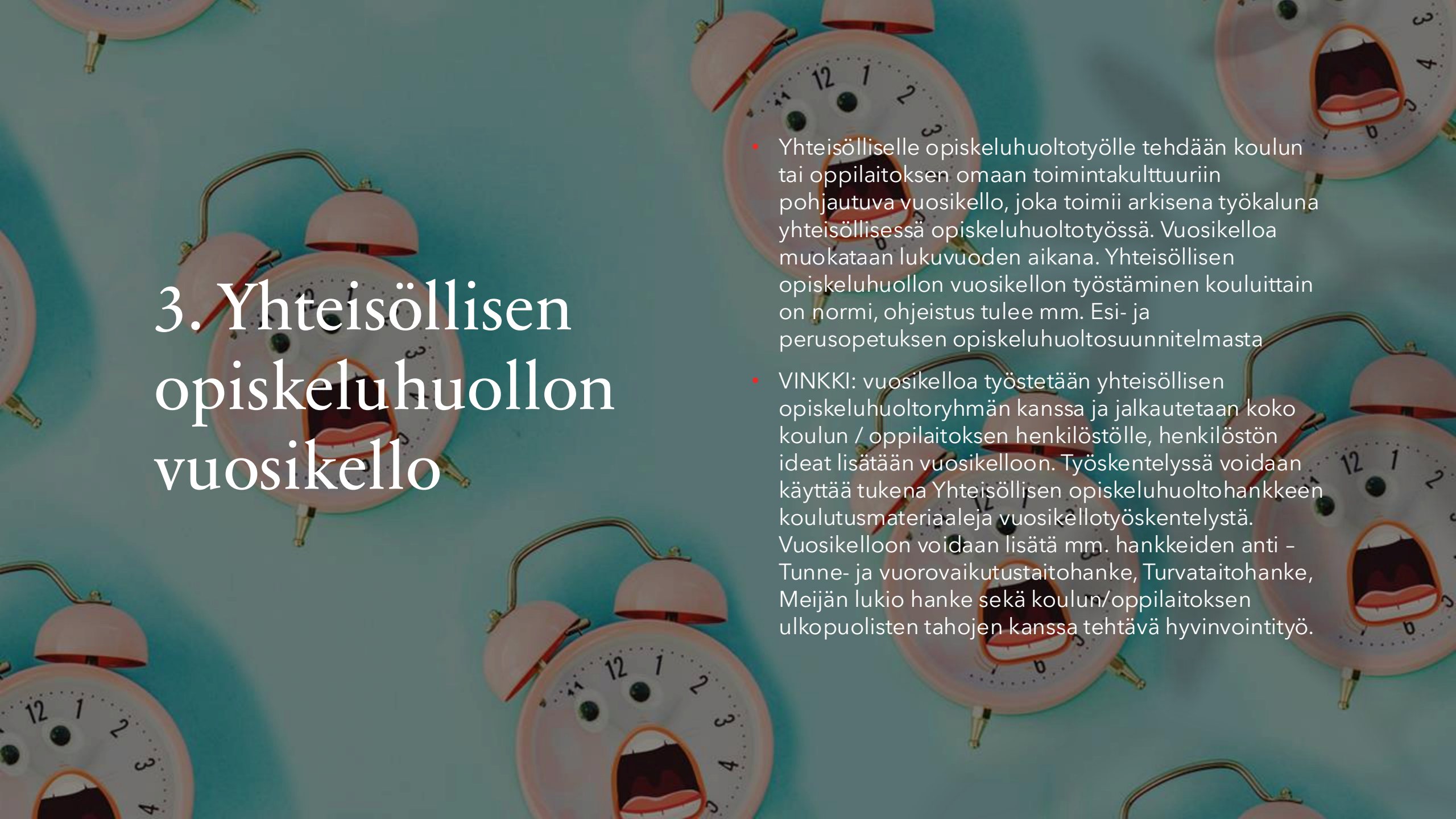
1.

Opiskeluhuoltotyö kuuluu jokaiselle koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsenelle.

- Jokainen koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsen tietää, mitä opiskeluhuoltotyö on; mitä tarkoittaa yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö ja yksilökohtainen opiskeluhuoltotyö.
- Yhteisön jäsenet tietävät, että yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö on jokaisena koulupäivänä tapahtuvaa koulun toimintakulttuurin mukaista hyvinvointityötä.
- Huolehditaan kaikkien yhteisön jäsenten, erityisesti uusien toimijoiden perehdytyksestä.
- VINKKI: veso-työskentelynä, pistetyöskentelyä, mukana opiskeluhuollon toimijat. Aikataulutetaan perehdytys vuosikelloon.

2. Opiskeluhuoltosuunnitelman käyttö

- Koulun ja oppilaitoksen yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö noudattaa opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaa.
- VINKKI: opiskeluhuoltosuunnitelman käsittely henkilöstökokouksessa, mukana opiskeluhuollon toimijat, learning cafe -menetelmällä, nostoja suunnitelmasta: "mitä tämä tarkoittaa meidän koulussa?"

3. Yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikello

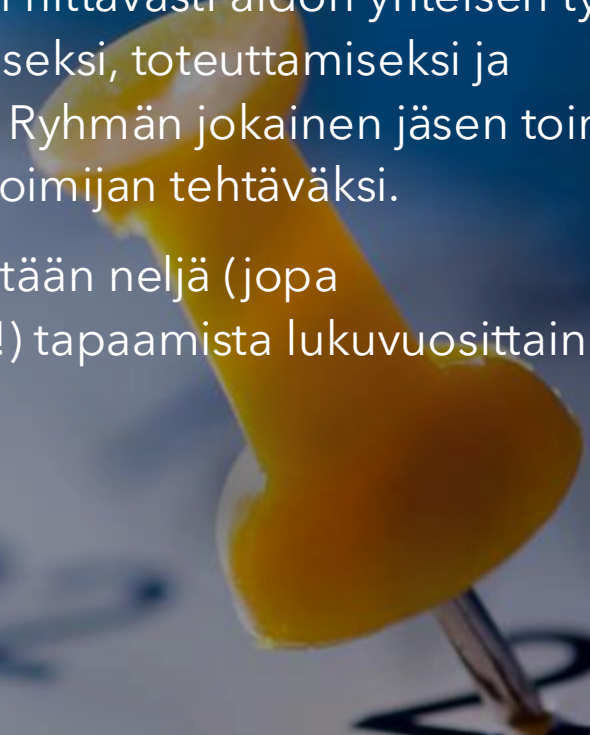
- Yhteisölliselle opiskeluhuoltotyölle tehdään koulun tai oppilaitoksen omaan toimintakulttuuriin pohjautuva vuosikello, joka toimii arkisena työkaluna yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä. Vuosikelloa muokataan lukuvuoden aikana. Yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikellon työstäminen kouluittain on normi, ohjeistus tulee mm. Esi- ja perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelmasta
- VINKKI: vuosikelloa työstetään yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa ja jalkautetaan koko koulun / oppilaitoksen henkilöstölle, henkilöstön ideat lisätään vuosikelloon. Työskentelyssä voidaan käyttää tukena Yhteisöllisen opiskeluhuoltohankkeen koulutusmateriaaleja vuosikellotyöskentelystä. Vuosikelloon voidaan lisätä mm. hankkeiden anti - Tunne- ja vuorovaikutustaitohanke, Turvataitohanke, Meidän lukio hanke sekä koulun/oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävä hyvinvointityö.

4. ArkiOHR - työskentely (perusopetus)

- ArkiOHR -työskentely osana yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä. Työskentelyn sisältö on suunniteltu yhdessä yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa ja muu henkilöstö on perehdytetty työskentelyyn.
- VINKKI: ArkiOHR-työskentelyssä toteutetaan luokka-/ryhmäkohtaiset hyvinvointikyselyt, joiden pohjalta käydään keskustelua arkiOHR-tapaamisessa. Keskustelua käydään ilmiötasolla. Tapaamisessa pohditaan tukitoimien tarve luokalle/ryhmälle, tukitoimien toteutus sekä tukitoimien vaikuttavuuden arviointi.

5. Riittävä määrä tapaamisia työskentelyn tukena

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän tapaamisia on riittävästi aidon yhteisen työn suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi ja arvioimiseksi. Ryhmän jokainen jäsen toimii, ei jää yhden toimijan tehtäväksi.
- VINKKI: vähintään neljä (jopa kuukausittain!) tapaamista lukuvuosittain.

6. Toimijoiden aktiivisuus

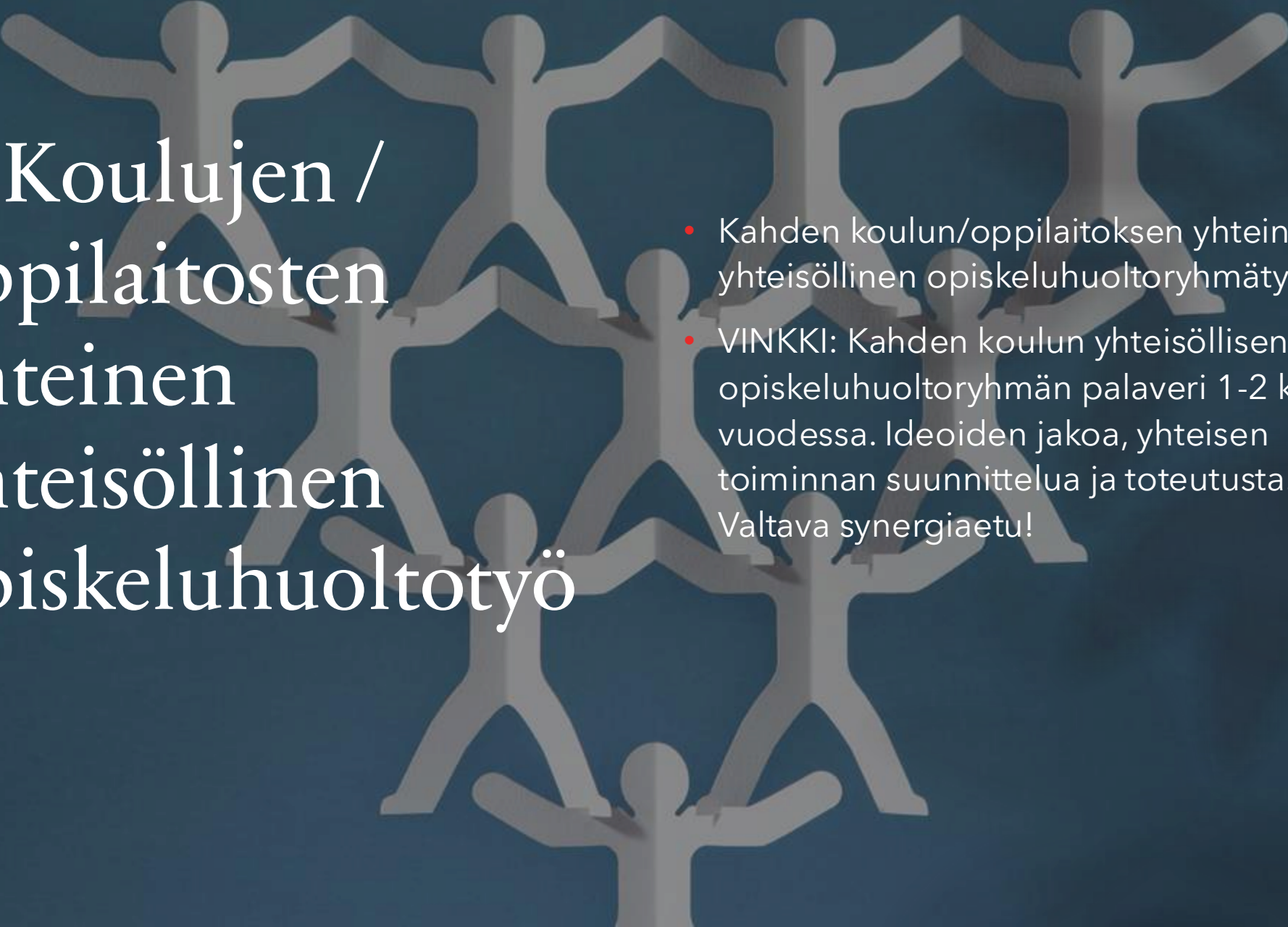
- Opiskeluhuoltoryhmän jäsenet ovat aktiivisesti mukana yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön palaverissa, työn suunnittelussa, toteutuksessa sekä arvioinnissa.
- VINKKI: ryhmän jäsenet pitävät työtä ensisijaisena ja tärkeänä.

7. Tiedottaminen

- Yhteisöllisestä opiskeluhuoltotyöstä tiedotetaan (ja työhön perehdytetään) aktiivisesti koulun sisällä (henkilöstö, oppilaat/opiskelijat, vanhempainyhdistys, huoltajat) sekä tarvittavilta osin koulun yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön yhteistyökumppaneita (esim. nuorisotyö, seurakunta, kirjasto).
- VINKKI: keskustelut luokissa, luokkakokoukset, oppilas- ja opiskelijakuntavierailut, henkilöstökokoukset, vesot, tiimit, sähköiset viestintäkanavat, huoltajien illat, teemapäivät

8. Palaverikäytännöt

- Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän palaverikäytännöt ovat selkeät ja ne on käyty ryhmässä yhdessä läpi.
- VINKKI: esimerkiksi näistä on sovittu: Ryhmän koollekutsuja on määritelty tai ryhmän kokoontumiset on jo suunniteltu vuosikelloon. Koollekutsuja toimittaa kokouksen asialistan osallistujille etukäteen tai kokouksen asialista on yhdessä päätetty vuosikellossa. Kokousten ajankohdat sovitaan lukuvuoden alussa tai edellisen lukuvuoden lopussa. Kokouksista kirjataan muistio. Muistio talletetaan sovittuun paikkaan. Muistiot eivät sisällä salassapidettävää tietoa. Muistion kirjaaja on sovittu etukäteen.

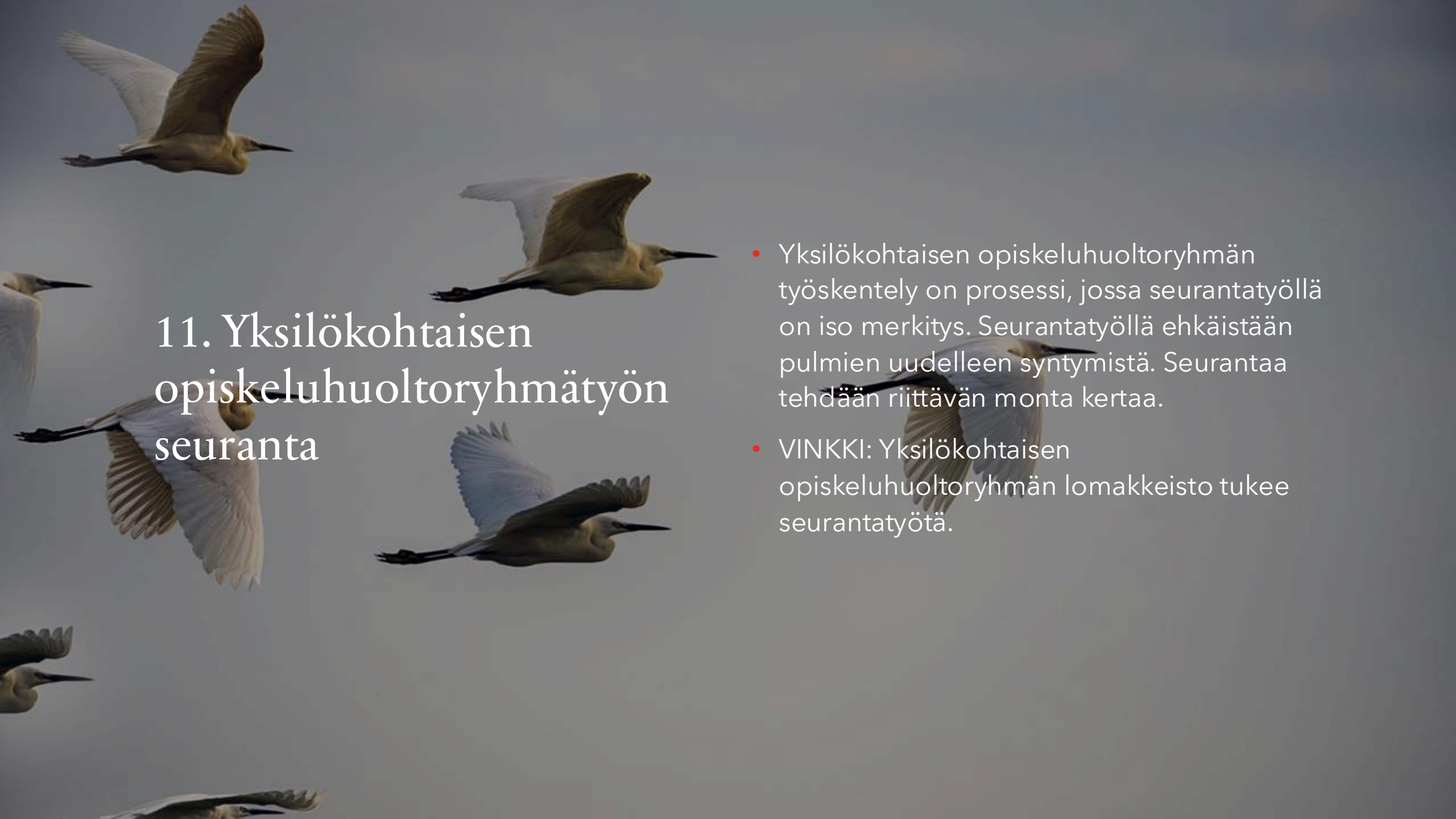
9. Koulujen / oppilaitosten yhteinen yhteisöllinen opiskeluhoitotyö

- Kahden koulun/oppilaitoksen yhteinen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmätyö.
- VINKKI: Kahden koulun yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän palaveri 1-2 kertaa vuodessa. Ideoiden jakoa, yhteisen toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Valtava synergiaetu!

10. Yksilökohtainen opiskeluhooltotyö

- Opiskeluhooltoryhmällä on yksilökohtaisen opiskeluhoollon koordinointiin liittyviä tehtäviä. Ryhmässä ei kuitenkaan käsitellä yksittäisen oppilaan tai opiskelijan opiskeluhoollollisia tai pedagogisia asioita.
- Opiskeluhooltoryhmän yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon liittyviä tehtäviä ovat esimerkiksi:
 - Yksilökohtaisen opiskeluhooltoryhmän työskentelyn ohjeistaminen ja siitä tiedottaminen koulussa / oppilaitoksessa
 - Opiskeluhoollon palvelujen yhteistyökäytänteistä sopiminen ja niistä tiedottaminen
 - Opiskeluhooltopalvelujen saatavuuden ja asiakaslähtöisyyden seuraaminen ja varmistaminen
 - Alueellisista yhteistyökäytänteistä sopiminen ja/tai käytännöistä ja hoitoketjuista tiedottaminen opiskeluhooltoon osallistuville
 - Ovatko opiskeluhooltopalvelut oppilaille/opiskelijoille tuttuja ja helposti saatavilla
 - Onko palvelujen toiminta oppilas-/opiskelijälähtöistä
- **VINKKI:** Käytänteet ja mm. tarvittava lomakkeisto on käyty yhdessä koulun/oppilaitoksen henkilöstön kanssa läpi. Kaikilla on tieto siitä, mitkä sovitut käytänteet ovat. Esim. yhdessä oph-henkilöstön kanssa henkilöstökokouksessa keskustelua ja käytännön harjoituksia – huolen puheeksiotto, lomakkeiden kirjaamisharjoituksia.

A flock of white birds, possibly egrets or herons, is shown in flight against a grey background. The birds are captured in various stages of their wing strokes, with some wings fully extended and others partially folded. The birds are scattered across the frame, with some appearing closer and larger, and others further away and smaller. The overall composition is dynamic and emphasizes the movement of the birds.

11. Yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmätyön seuranta

- Yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän työskentely on prosessi, jossa seurantatyöllä on iso merkitys. Seurantatyöllä ehkäistään pulmien uudelleen syntymistä. Seuranta tehdään riittävän monta kertaa.
- VINKKI: Yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän lomakkeisto tukee seurantatyötä.

12. Yksilökohtaiset huoli-ilmoitukset

- Erilaisiin huoli-ilmoituksiin liittyvien käytänteiden (yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen ilmoittamiseksi, lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus) läpikäynti.
- **VINKKI:** Yhdessä oph-henkilöstön kanssa henkilöstökokouksessa keskustelua ja käytännön harjoituksia – huolen puheeksiotto, lomakkeisiin tutustumista.

13. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta

- Koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävinä yhteisöllisessä opiskeluhoollissa ovat esimerkiksi:

- Ehkäisevän työn toimintatavoista sopiminen
- Kirjallisten suunnitelmien valmistelu ja päivittäminen
- Toimintatavoista ja suunnitelmista tiedottaminen (THL)

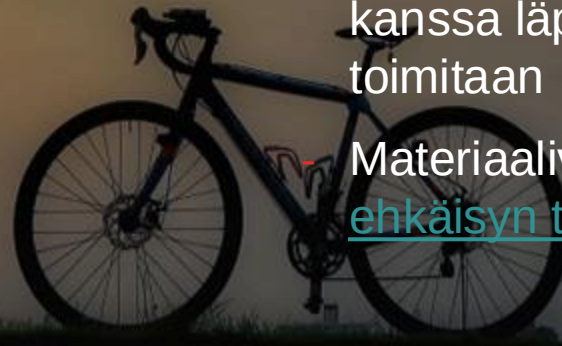
Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sopii kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisyyn ja vähentämisen toimintatavoista yhteisöllisessä opiskeluhooltotyössä.

-> mukana oppilaat, opiskelijat, hooltajat

- VINKKI: Koulun/oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmä varmistaa, että koulussa/oppilaitoksessa huolehditaan kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan:
 - Ennaltaehkäisystä
 - Tunnistamisen keinoista
 - Puuttumisen keinoista
 - Seurannan järjestelyistä
 - Jälkihuolenpidon keinoista

14. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - ennaltaehkäisy

- Sidoksissa koulun / oppilaitoksen toimintakulttuuriin: miten meidän koulussa / oppilaitoksessa ennaltaehkäistään (mm. järjestyssäännöt, satsaaminen välitunto toimintaan)
- Henkilöstöllä on tieto toimintatavoista
- Turvataidot; mm. tietoisuus siitä, miten suojella itseä, miten auttaa kaveria
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot; mm. jatkuva ryhmäyttäminen
- Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien infot
- Yhteistyö muiden tahojen kanssa mm. koulunuorisotyö / nuorisotyö
- VINKKI: ennaltaehkäisyn menetelmät on käyty koulun/oppilaitoksen henkilöstön kanssa läpi - henkilöstöllä on tieto, miten toimitaan
- Materiaalivinkki: [Pohjois-Savon kiusaamisen ehkäisyn työryhmä](#) -> Yksi hetki

15. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - tunnistaminen

- Sinä voit olla se, joka tunnistaa ja puuttuu
- Aikuisten kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastaisilla asenteilla on merkitys
- Oppilas- ja opiskelijatuntemus - tunnista oppilaan tai opiskelijan muuttunut käytös
- Oppilaita, opiskelijoita ja huoltajia kannustetaan kertomaan tilanteista
- Selkeät ja kaikilla tiedossa olevat puuttumisen keinot - "lapset ja nuoret kertovat kiusaamisesta paremmin, kun he voivat luottaa siihen, että kiusaamiseen puututaan tasapuolisesti ja tehokkaasti (OPH)"
- Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan riskitilanteet ja -paikat on huomioitu (välitunnit, ruokailut, siirtymät)
- Kyselyt, kartoitukset, sosiogrammit
- Koulun tai oppilaitoksen osallisuusryhmien hyödyntäminen
- VINKKI: Koulussa/oppilaitoksessa kartoitetaan säännöllisesti kiusaamisen tilannetta sekä kehitetään matalan kynnyksen mahdollisuuksia, joissa oppilaat/opiskelijat ja huoltajat voivat tuoda esille tilanteita

16. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - puuttuminen

- Kouluilla on velvollisuus puuttua, vastuu turvallisuudesta
- Kaikilla on tieto toimintatavoista, esim. näyttöön perustuvat mallit, kuten KiVa, Verso, Resto
- Kirjaaminen
- Opetuksessa otetaan käyttöön uusia keinoja:
 - o opetusryhmä jaetaan pienempiin ryhmiin
 - o oppilaiden/opiskelijoiden yksilökohtaiset tukitoimet
 - o henkilöstön lisääminen opetusryhmiin ja muulle ajalle
 - o käyttäytymisen kehittymistä huomioidaan positiivisesti kannustaen
- Ryhmätason toimet
- Huomioidaan myös huoltajien tarvitsema tuki
- Kurinpitokeinot ja turvaamistoimet koulun suunnitelman mukaisesti
- Tarvittaessa ohjaus opiskeluhoitopalveluihin
- Kun koulun/oppilaitoksen omat toimet eivät riitä, otetaan rinnalle koulun ulkopuolisia tahoja, kuten sovittelutoimisto, sosiaalihoito, poliisi
- Tarvittaessa huoli-ilmoitus sosiaalihoitoon, lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus

17. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - seuranta

- Riittävä määrä seurantatapaamisia; riittääkö yksi seuranta?
- Huolehditaan, ettei ilmiö toistu tai muuta muotoaan
- Ulkopuoliset tahot tarvittaessa mukana
- Kirjaaminen

18. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta - jälkihuolenpito

- Tunne ei lopu, vaikka toiminta (kiusaaminen) saadaan loppumaan
- Jatkumo seurantaan, n. kk kuluttua onnistuneiden seurantojen jälkeen, lyhyt keskustelu koulussa esim. valmiin lomakkeen avulla
- Ryhmämuotoinen tuki koulussa, esim. MLL:n selviydytään kiusaamisesta –mallin mukaisesti
- Luokkatyöskentely (jatkuvana: turva-, tunne- ja vuorovaikutustaidot, ryhmäyttäminen)
- Yksilökohtainen opiskeluhooltotyö
- Koulun ulkopuoliset tukitahot

19. Kuinka puuttua huolestuttavaan ilmiöön yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin

- Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä on koulun "kodinturvajoukko", ensisijainen toimija huoli-ilmiöissä!
- Huolestuttavan ilmiön tarkastelu monialaisesti, keskiössä innovointi
- Yhteinen pohdinta mahdollisimman varhain huolen tunnistamisen jälkeen
- Koulun ulkopuolisen tuen tarpeen tarkastelu
- Opiskeluhoitoryhmä koordinoi ilmiöön puuttumisen, työnjaon ja seurannan sekä arvioinnin

20. Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön teemoja

Vieressä yhdenlainen check-lista, mitä yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö pitää sisällään. Lista toimii vuosikellotyöskentelyn tukena.

VINKKI: yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä sovitaan, mitä teemaa kehitetään. Osa teemoista näkyy arjessa lähes koko ajan. Osa teemoista tarvitsee kehittämistä. Kehittämistyöhön kannattaa valita vain muutama teema / lukuvuosi.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön teemoja, ns. check-lista

- Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen edistäminen (ml. jatkuva ryhmäytys ja työrauhasiat)
- Mielenterveyden edistäminen
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy ja niihin puuttuminen
- Opintojen etenemisen edistäminen
- Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- Koulutyön ja opintojen järjestäminen hyvinvointia tukevasti
- Nivelvaihtoyöskentely
- Opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen
- Koulun/oppilaitoksen osallisuusryhmien toiminta
- Terveyttä ja hyvinvointia edistävien elintapojen tukeminen
- Terveystarkastukset
- Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus, edistäminen ja tarkastaminen
- Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- Koulun ulkopuolisten, tarvittavien tahojen hyödyntäminen
- Huoltajien osallisuuden vahvistaminen
- Koulun kriisityö
- Kyselyt ja kartoitukset – kyselyn luonti, toteutus, tiedon työstäminen ja toimenpiteet, seuranta
- Yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön käytänteistä sopiminen ja tiedottaminen
- Koulun opiskeluhuoltotyön kokonaisuuden arviointi

21. Koulun tai oppilaitoksen kriisityö

- Kriisityöhön tulee varautua ennakkoon.
- Kriisisuunnitelma tulee olla ajantasainen ja toimiva.
- Kriisisuunnitelman sisällöstä tulee tiedottaa tarvittavia tahoja.
- Kriisityöryhmään kuuluvien tulee tietää siitä, että he kuuluvat kriisiryhmään sekä siitä, mikä on heidän tehtävänsä kriisin hetkellä.
- VINKKI: Koulun tai oppilaitoksen kriisiryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Tuolloin käydään läpi kriisisuunnitelma, kriisiryhmän kokoonpano, tehtävät kriisin hetkellä sekä kriisistä tiedottamisen tavat ja se, kuka tiedottaa.

22. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa

- Opiskeluhuoltosuunnitelma ohjaa
- Koulu- ja oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, ohjaa ja arvioi ennaltaehkäisevää päihdetyötä koulussa ja oppilaitoksessa
- VINKKI: Ennaltaehkäisevä päihdetyö sijoitetaan opiskeluhoollon vuosikellon teemaksi.
- VINKKI: Yhdessä opetushenkilöstön kanssa sovitaan tarvittavat ennaltaehkäisevän päihdetyön toimet koko lukuvuodelle. Valmista materiaalia on paljon.
- VINKKI: Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa ei perustu vain ulkopuolisten tahojen vierailuihin, vaan työtä tehdään säännöllisesti pieninä tekoina myös koulun oman väen toteuttamana. Tämä työ voidaan suunnitella yhdessä koulun tai oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmän kanssa.

23. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa ja oppilaitoksessa - mikä ei tutkitusti toimi

- Pelottelu
- Entisten päihteidenkäyttäjien kertomat elämäntarinat
 - (erona ammattilaisille suunnattuna tai vertaistukena korjaavassa päihdetyössä)
- Yksittäiset valistuskerrat
- Pelkästään päihdetiedon jakaminen

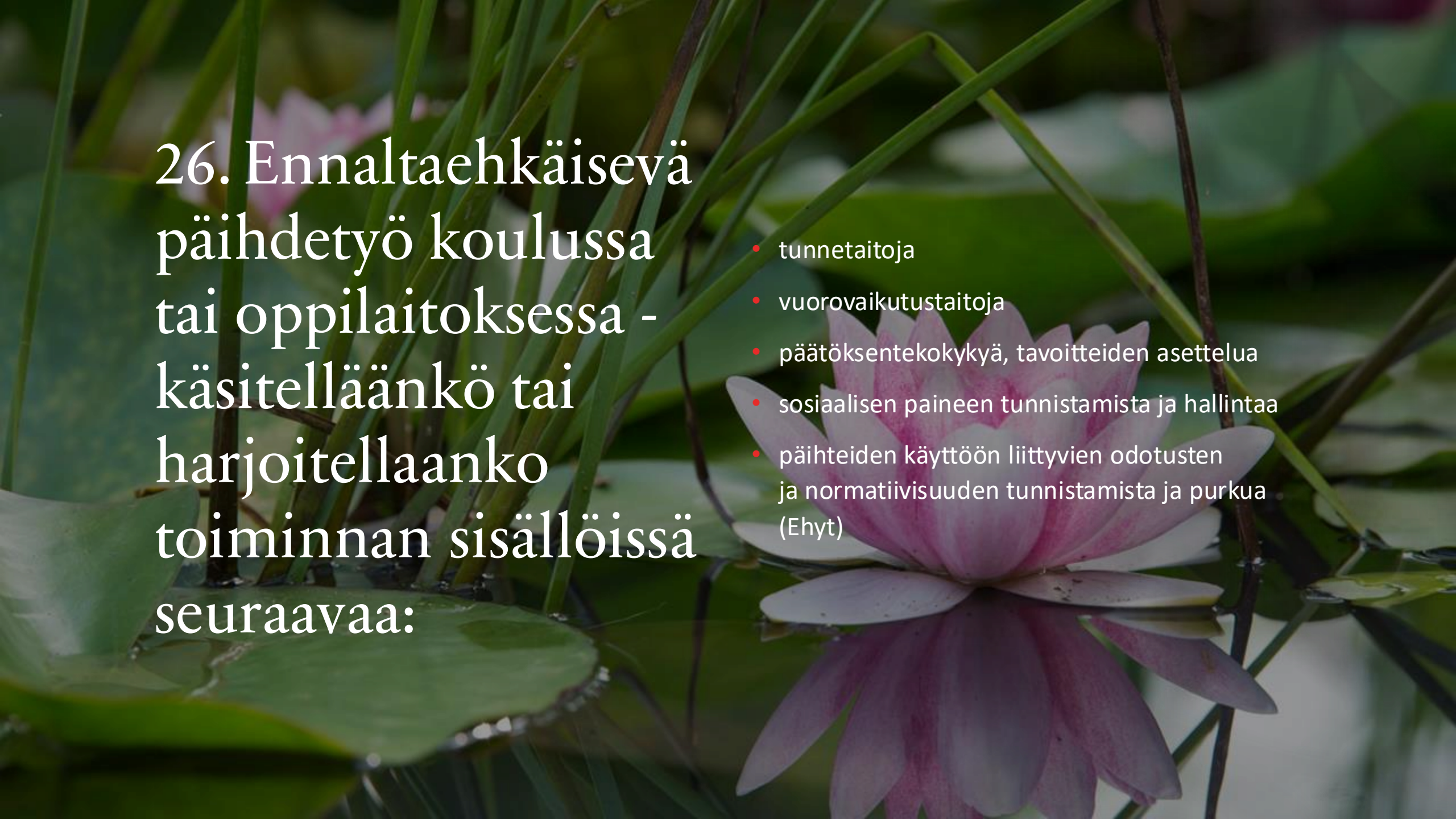
24.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa - mikä toimii

- Faktaperusteiset sisällöt
- Tosipohjaiset seuraukset
- Vuorovaikutteiset menetelmät
- Riski- ja suojaaviin tekijöihin kohdentuva työ
- Toisto ja säännönmukaisuus

25. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa ja oppilaitoksessa – onko suunnitellussa toiminnassa huomioitu seuraavat seikat:

- Toiminta on vuorovaikutteista ja mahdollistaa avoimen keskustelun.
- Toiminta toteutetaan tutussa, rajatussa ryhmässä, ei massaluentona.
- Toiminnan sisältämien menetelmien valinnassa on huomioitu osallistujien ikäryhmä.
- Toiminta on osa laajempaa kokonaisuutta, ei vain yksittäinen tapahtuma. (Ehyt)

26. Ennaltaehkäisevä päihdetyö koulussa tai oppilaitoksessa - käsitelläänkö tai harjoitellaanko toiminnan sisällöissä seuraavaa:

- tunnetaitoja
- vuorovaikutustaitoja
- päätöksentekokykyä, tavoitteiden asettelua
- sosiaalisen paineen tunnistamista ja hallintaa
- päihteiden käyttöön liittyvien odotusten ja normatiivisuuden tunnistamista ja purkua (Ehyt)

27. Ennaltaehkäisevä päihdetyö kouluissa ja oppilaitoksissa - "Tehdään ennaltaehkäisevää päihdetyötä puhumatta päihteistä ollenkaan (ehyt)"

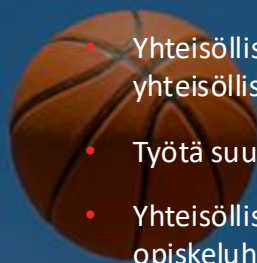
Keskitytään suojaaviin tekijöihin, kuten:

- Turvallinen ja huolehtiva perhe ja kasvuympäristö
- Hyvät sosiaaliset taidot ja verkostot
- Pärjääminen jossain asiassa, onnistumiset
- Hyvä itsetunto ja myönteinen minäkuva
- Keinot löytää päihteetöntä mielihyvää
- Lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin
- Tupakoimattomuus ja raittius
- Kiinnittyminen yhteisöihin (perhe, koulu, työpaikka, harrastusryhmä jne.)

28. Koulun tai oppilaitoksen opiskeluhuoltotyön arviointi

- Jatkuvaa arviointia
- -> VINKKI: Voisiko jokainen yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän tapaaminen alkaa menneen tekemisen arvioinnilla? Miten onnistuimme viime kuussa?
- -> VINKKI: Voisiko koulun tai oppilaitoksen henkilöstöltä, oppilailta tai opiskelijoilta, huoltajilta, yhteistyökumppaneilta kysyä palautetta tai ideavinkkejä yhteisöllisestä opiskeluhuoltotyöstä?
- -> VINKKI: Voisiko tehdä kyselyn tai järjestää keskustelutilaisuuden esimerkiksi luokissa ja ryhmissä?

29. Koulun tai oppilaitoksen opiskeluhooltotyön arviointi - mitä voitavoitella, kouluarvosana 10

- Yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä tehdään paljon. Työ on arkipäivää. Työ tunnustetaan yhteisölliseksi opiskeluhooltotyöksi.
- Työtä suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan aktiivisesti.
- Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön vuosikello on rakennettu yhdessä yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän kanssa ja sitä on muokattu koko koulun henkilöstön kanssa. Vuosikelloa toteutetaan suunnitelmien mukaisesti, mutta vuosikello toimii myös ketteränä työkaluna, jota voi muokata tarpeen vaatiessa esim. koulua kohdanneen isomman ilmiön vuoksi.
- Yhteisöllisen opiskeluhooltoryhmän tapaamisten määrää on pohdittu vuosikellotyöskentelyn yhteydessä ja on päädytty koulun tarpeita vastaavaan tapaamisten määrään, kuitenkin enemmän kuin neljä kertaa lukuvuodessa. Tapaamisten aikataulu on sovittu syksyllä työn suunnitteluvaiheessa.
- Työhön on sitouduttu, myös oppilas-, opiskelija- ja huoltajaedustus saadaan sitoutumaan työskentelyyn tarvittavilta osin. Työ on kaikilta osin suunnitelmallista.
- Työ on vahvasti johdettua.
- Sekä yhteisölliselle opiskeluhooltotyölle että yksilökohtaiselle opiskeluhooltotyölle on luotu rakenteet, joissa nämä toimivat, eivätkä sekoitu toisiinsa.
- Ymmärrys siitä, mitä yhteisöllinen opiskeluhooltotyö on, on vahvaa ja sitä kehitetään jatkuvasti. Kokonaisuutena yhteisöllinen opiskeluhooltotyö on yhteistyötä koko kouluyhteisön jäsenten kanssa ja sitä myöskin jatkuvasti kehitetään koko yhteisön kanssa.
- Ikävän ilmiön kohdatessa yhteisöllisen opiskeluhoollon keinoja on ja niitä luodaan lisää tarvittaessa. Tarvittaessa kutsutaan mukaan koulun ulkopuolisia toimijoita yhteistyöhön. Omistajuus ja toimijuus säilyy koululla.
- Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö on tärkeä osa kouluyhteisön toimintaa hyvinvointiin vievänä työnä.

30. Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö käsittelee yhteisön asioita, ei yksilön asioita

- "Laissa ryhmän (yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä) tehtäväksi on säädetty yhteisöllinen hyvinvointityö, eikä tehtävää ole mahdollista muuttaa edes oppilaan tai hänen hoitajansa suostumuksella." THL
- Työ toteutetaan koulukohtaisen suunnitelman (opiskeluhoiton vuosikello) mukaisesti; koulun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä rakentaa struktuurin tälle työlle, jonka periaatteista ja käytännöistä tiedotetaan mm. koulun opetushenkilöstöä.

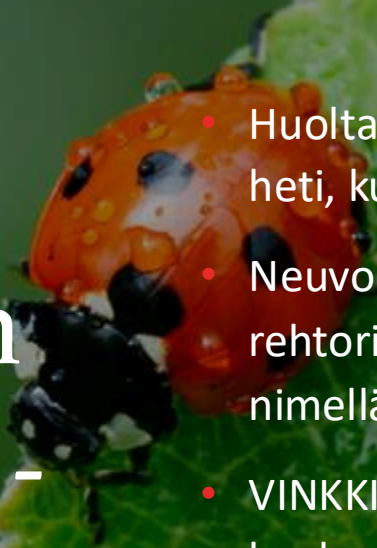
31. Mitä tehdä, jos yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö lipsuu yksilökohtaiseen asiaan?

- Keskustelu ohjataan pois yksilökohtaisesta asiasta ja ohjataan olemaan yhteydessä yksilökohtaisen opiskeluhuollon toimijoihin, jotta huoli ohjautuu oikeaan ja oikea-aikaiseen tukeen.
- Koulussa tarkennetaan yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön periaatteita ja käytänteitä, jotta ne pysyvät oikealla, yhteisöllisellä tasolla.
- VINKKI: Lukuvuonna 2024 – 2025 käytänteiden pohdintaan voi kutsua mukaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeen Tarjaa ja Saaraa.

32. Neuvoa saa ja pitää kysyä! Yksin ei tarvitse pärjätä

- Huoli luokan tai ryhmän tilanteesta, siellä olevasta ikävästä ilmiöstä on hyvä tuoda yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän tietoon heti ilmiön havaittua.
- Koulun opiskeluhuoltoryhmän tehtävä on puuttua luokan tai ryhmän ikävään ilmiöön yhdessä opetushenkilöstön ja muiden toimijoiden kanssa.
- Yhdessä pohdittu, oikea-aikainen tuki luokan tai ryhmän ilmiöissä on ratkaisevaa onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi.
- Joskus ilmiöihin puuttuminen ratkeaa puuttumisella ja seurannalla. Joskus puuttuvaa työtä joudutaan tekemään enemmän.
- VINKKI: Opetushenkilöstön kanssa käydään läpi koulun toimintamallit tilanteisiin, kun huoli luokasta tai ryhmästä syntyy – miten esim. opettaja saa tuen luokasta tai ryhmästä syntyneeseen huoleensa. Miten tämä tapahtuu asap –periaatteella?

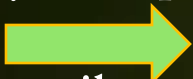
33. Neuvoa saa ja pitää kysyä! Yksin ei tarvitse pärjätä – myöskään yksilötyössä

- Huolta oppilaasta tai opiskelijasta on hyvä pohtia heti, kun huoli havaitaan.
- Neuvon kysyminen opiskeluhuollon toimijalta, rehtorilta tai vaikka kollegalta nimettömästi tai nimellä on sallittua tietyin ehdoin.
- VINKKI: Opetushenkilöstön kanssa käydään läpi koulun toimintamallit tilanteisiin, kun huoli oppilaasta tai opiskelijasta syntyy – miten esim. opettaja saa tuen oppilaasta tai opiskelijasta syntyneeseen huoleensa. Miten tämä tapahtuu asap –periaatteella?

34. Yksilötyössä neuvon kysyminen (nimetön)

"Mitä minun pitäisi tehdä, kun se minun luokan eturivin silmälasipäinen tyttö vapettaa?"

 "Mitä minun pitäisi tehdä, kun oppilas vapettaa?"

Neuvon kysyminen oppilaan tai opiskelijan nimeä kertomatta

- Nimettömän, yksilöidyn huolen (esim. opettajalta omasta oppilaastaan tai opiskelijastaan) voi esittää kenelle tahansa opiskeluhuollon työntekijälle, rehtorille, kollegalle. Tällöin käydään yhteinen pohdinta huolesta, onko aika tarjota tukea ja jos on, pohditaan, miten edetään. Yleensä seuraava askel on ottaa oppilas tai opiskelija ja huoltajat mukaan pohdintaan.
- Olisi hyvä, että opetushenkilöstö pohtisi huoltaan oppilaasta tai opiskelijasta (nimettömästi) yhdessä muiden koulun toimijoiden kanssa jo ennen yhteydenottoa kotiin. Tällöin opetushenkilöstö saa vahvistusta pohdintaansa tai vaikka tukea yhteydenotossa kotiin. Lisäksi tällä edesautetaan asian ohjautumista oikean toimijan asiaksi.

35. Yksilötyössä neuvon kysyminen (nimellä)

Neuvon kysyminen oppilaan tai opiskelijan nimellä

- Jos opettaja on huolissaan oppilaasta tai opiskelijasta, on asiasta hyvä keskustella oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huoliasioissa yhteys huoltajiin kannattaa ottaa kasvotusten tai puhelimitse. Konsultointiin ei tarvita kirjallista suostumusta. Riittää, että kysyy esimerkiksi: "Voinko kysyä neuvoa meidän koulun rehtorilta ja kuraattorilta, miten asiassa tulisi edetä tai miten minun olisi hyvä toimia?" "Käydäänkö yhdessä kysymässä terveydenhoitajalta, mitä olisi hyvä tehdä?"
- Neuvoa voi kysyä oppilaan nimellä silloin, kun huolta on jo pohdittu oppilaan, opiskelijan tai huoltajan kanssa ja yhdessä on päädytty siihen, että neuvoa kysytään sovituilta henkilöiltä. Tällöin neuvoa voi kysyä sovituilta henkilöiltä oppilaan tai opiskelijan nimi mainiten. Tällöin käydään yhteinen pohdinta huolesta, onko aika tarjota tukea ja miten edetään.
- Jos lupaa oppilaalta, opiskelijalta tai huoltajalta ei saada, on pohdittava muita toimia, jotta huoli poistuu. On hyvä muistaa, ettei esimerkiksi lastensuojeluilmoitukseen tai rikosilmoitukseen tarvita lupaa eikä suostumusta, mutta on hyvä ilmoittaa sen tekemisestä sekä oppilaalle, opiskelijalle että huoltajalle.

36. Oppilaat, opiskelijat ja huoltajat yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä

A green van is driving away from the viewer on a paved road that stretches into the distance. The landscape is a dry, desert-like canyon with reddish-brown rock formations and sparse vegetation under a clear blue sky.

- **Perehdytys ja odotukset** - mitä koulun opiskeluhoitotyö on, mitä oppilailta, opiskelijoilta ja huoltajilta odotetaan
- **Ennakointi** – vuosikello ja kokousten asialistat riittävän ajoissa oppilaille, opiskelijoille ja huoltajille
- **Tarveharkinta** – millaiseen työskentelyyn ja mihin kokouksiin oppilaat, opiskelijat ja huoltajat kutsutaan
- **Rooli** - mikä rooli on oppilailla, opiskelijoilla ja huoltajilla koulun, oppilaitoksen yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä.
- Onko oltava vanhempainyhdistys, jotta voi toimia huoltajana yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä?
- Erilaisten osallisuusryhmien (koulun oppilaista kootut osallisuusryhmät, kuten tukioppilaat, opiskelijakunnan hallitus, tutorit, Verso-oppilaat, välkkäri-oppilaat jne.) osallistaminen tarpeen mukaan työskentelyyn ja kokouksiin.

37. Oppilaiden, opiskelijoiden osallistaminen yhteisölliseen opiskeluhuolto- työhön, esimerkkejä

- Oppilaat/opiskelijat otetaan mukaan yhteisöllisten toimintatapojen suunnitteluun.
- Esimerkiksi; Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä vierailee oppilas- tai opiskelijakunnan kokouksessa yhteisesti sovitun teeman mukaisesti.
- Esimerkiksi; Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä kutsuu omaan palaveriinsa tukioppilaiden / kummioppilaiden edustajia ja ohjaavia opettajia yhteisesti sovitun teeman mukaisesti.
- Esimerkiksi; kokouksen käsittelyssä Move-tulokset - liikuntatutorit, välkkäritoimijat
- Esimerkiksi; kokouksen käsittelyssä kiusaamisen vastainen työ - Verso-oppilaat, tukioppilaat, tutor-opiskelijat
- Esimerkiksi; jatkuvan ryhmäytyksen tuokiot - tukioppilaat, kummioppilaat, tutoropiskelijat
- Esimerkiksi; Jokaisesta ryhmästä valitaan vastuuopiskelijat, joiden kanssa kokoonnutaan jaksoittain. Nämä vastuuopiskelijat tuovat ryhmän terveiset opiskeluhoitoryhmän tietoon.
- Esimerkiksi; Nivelvaihe. Ala - yläkoulu nivelessä yläkoulun tukioppilaat käyvät keväällä 6. luokissa kertomassa yläkoulusta tai pitävät pistettä, jonne saa tulla kysymään asioita. Yläkoulu - lukionivelessä lukion tutorit käyvät ysiluokissa.

38. Huoltajien osallistaminen yhteisölliseen opiskeluhuolto-työhön, esimerkkejä

- Huoltajien täsmäinfot/kyselytuokiot teemoittain. Etänä, lyhyesti.
- Teemahuoltajienilta ajankohtaisista asioista, pohjana esim. kyselyissä nousseet asiat hyvinvointiteemalla.
- Iltapäiväkahvit eri teemoin, vierailijoita.
- Oppilas-, opiskelijakuntien ja vanhempainyhdistyksen, huoltajien välinen yhteistyö
- Teemallisten huoltajieniltojen suunnittelu ja osatoteutus
- Lasten/nuorten ja huoltajien välinen keskustelu eri teemoista, esim. some, jaksaminen, stressi
- Tapaaminen nuotiopaikalla
- Osallistava ilta koululiikunnasta
- Iltapäiväkahvit huoltajille eri teemoin, vierailijoita
- Kävelen kouluun -kampanja
- Koulun piha-alueen, koulumatkan turvalliset ja turvattomat kohdat -tsekkaukset lasten ja nuorten kanssa
- Urheiluvälineet kiertoon -kirppispäivä
- Huoltajien ja oppilaiden, opiskelijoiden yhteinen liikuntapäivä tai sählypeli
- Esteettömyysteema kansainvälisenä vammaistenpäivänä. Tutustumista tilojen esteettömyyteen, soveltavaan liikuntaan.
- Kansainvälisyysteema
- Koulun ympäristön siivoustalkoot
- Kulutuksen seuraaminen koulussa ja kotona, vaatteiden korjauspaja
- Vanhempien pitämät ammatti- tai harrastusesittelyt

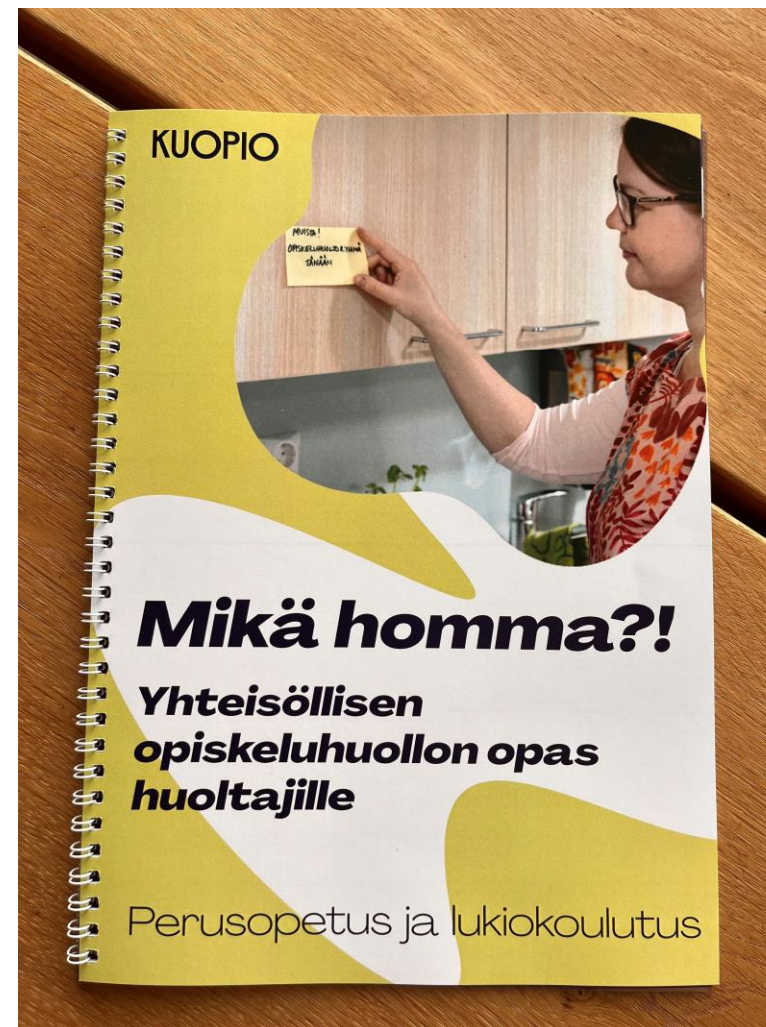
39. Oppilaiden ja opiskelijoiden rooli yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä

- Hankkeessa on tehty yhteisöllisen opiskeluhuollon opas oppilaille ja opiskelijoille
- Linkki oppaaseen [tästä linkistä](#).
- VINKKI: Opasta voi käyttää oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa esimerkiksi koulun osallisuusryhmien tapaamisissa ja erityisesti niiden osallisuusryhmien kanssa, jotka osallistuvat koulun yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöhön tai koulun yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän työskentelyyn.
- VINKKI: Opas toimii myös tietoisena koulun opiskeluhuoltotyölle ja -ryhmälle

40. Huoltajien rooli yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä

- Hankkeessa on tehty yhteisöllisen opiskeluhuollon opas huoltajille
- Linkki oppaaseen [tästä linkistä](#)
- VINKKI: Huoltajien opasta voi käyttää esimerkiksi vanhempainyhdistykset tai huoltajat, jotka osallistuvat koulun yhteisölliseen opiskeluhuoltotyöhön tai koulun yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän työskentelyyn.
- VINKKI: Opas toimii myös tietoiskuna koulun opiskeluhuoltotyölle ja -ryhmälle

41. Yhteisöllisen opiskeluhuollon video

- Hanke on tuottanut videon: "Mikä homma?!Yhteisöllinen opiskeluhuolto Kuopion kaupungin perusopetuksessa ja lukio-opetuksessa.
- Linkki videoon [tästä linkistä.](#)
- VINKKI: Video on apuna kertomassa, mitä on kuopiolainen yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö peruskouluissa ja lukioissa. Videota voi hyödyntää huoltajienilloissa, koulun henkilöstön kanssa, luokissa ja ryhmissä, osallisuusryhmien kanssa toimiessa jne.
- VINKKI: Video toimii myös tietoisena koulun opiskeluhuoltotyölle ja -ryhmälle

42. Koulupoissaolot

Yhteisöllisen opiskeluhoollon tehtävä on tukea koululäsnäoloa sekä ennaltaehkäistä ja seurata koulussa havaittuja negatiivisia ilmiöitä.

Tehtävänä on opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaoloihin puuttuminen ja poissaolojen syiden selvittäminen

Koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän tehtävinä yhteisöllisessä opiskeluhoollossa ovat esimerkiksi:

- Ehkäisevän työn toimintatavoista sopiminen
- Kirjallisten suunnitelmien valmistelu ja päivittäminen
- Toimintatavoista ja suunnitelmista tiedottaminen (THL)

Oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä sopii koululäsnäolojen tukemisen sekä koulupoissaoloihin puuttumisen toimintatavoista yhteisöllisessä opiskeluhooltotyössä.

-> mukana oppilaat, opiskelijat, hooltajat

Perusopetuksessa noudatetaan [Kouluun sitouttamisen portaat ja kouluun sitouttamisen malli](#)

VINKKI: Koululäsnäolon tukeminen ja koulupoissaoloihin puuttumisen käsittely henkilöstökokouksessa / tiimeissä / ys-ajalla, mukana opiskeluhoollon toimijat, learning cafe -menetelmällä, nostoja suunnitelmasta: "mitä tämä tarkoittaa meidän koulussa?"

43. Koulupoissaolojen ennaltaehkäisy

- Sidoksissa koulun / oppilaitoksen toimintakulttuuriin: miten meidän koulussa / oppilaitoksessa ennaltaehkäistään (mm. kouluviihtyvyys, oikea-aikainen oppimisen tuki)
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot; mm. jatkuva ryhmäyttäminen, koulumotivaatio
- Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien infot
- Yhteistyö muiden tahojen kanssa mm. koulunuorisotyö / nuorisotyö
- Henkilöstöllä on tieto toimintatavoista

44. Koulupoissaolojen tunnistaminen ja niihin puuttuminen sekä seuranta

- Sinä voit olla se, joka tunnistaa ja puuttuu. Kouluilla onn velvollisuus puuttua.
- Wilman tuntimerkinnät tehdään ajantasaisesti
- Oppilas- ja opiskelijatuntemus - tunnista oppilaan tai opiskelijan muuttunut käytös
- Oppilaita, opiskelijoita ja huoltajia kannustetaan kertomaan koulupoissaolojen taustatilanteista. Huomioidaan myös huoltajien tarvitsema tuki.
- Selkeät ja kaikilla tiedossa olevat puuttumisen keinot
- Tarvittaessa ohjaus opiskeluhuoltopalveluihin
- Kun koulun/oppilaitoksen omat toimet eivät riitä, otetaan rinnalle koulun ulkopuolisia tahoja. Tarvittaessa huoli-ilmoitus sosiaalihuoltoon, lastensuojeluilmoitus, ja rikosilmoitus.
- Riittävä määrä seuranta esim. kouluun paluun jälkeen

45. Terveystarkastukset yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä

Terveystarkastukset saavuttavat kaikki koulun oppilaat ja opiskelijat. Niistä saatava tieto on hyvä hyödyntää koko koulun tasolla.

VINKKI: Sopikaa yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä, mitä tietoa terveystarkastuksista erityisesti kartoitetaan.

Terveystarkastaja tuo tiedon ryhmään ja yhdessä ryhmän kanssa pohditaan mahdolliset jatkotoimenpiteet. Tilannetta voi myös seurata seuraavana vuonna.

46. Ennaltaehkäisevä työ yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä

Monenlaisten ikävien ilmiöiden ennaltaehkäisy aivan tavallisessa arjessa on välttämätöntä. Tämä työ kuuluu myös kaikille kouluyhteisössä toimiville jo yhteisöllisen opiskeluhoitotyön velvoitteen vuoksi.

Arkiset ennaltaehkäisyn keinot ovat lähtökohdaltaan samankaltaisia olipa ennaltaehkäistävä ikävä ilmiö mikä tahansa.

VINKKI: Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä koordinoi koulun ennaltaehkäisevää työtä. Ennaltaehkäisyn toimintatavat käydään läpi ja niitä kehitetään yhdessä koko koulun henkilöstön kanssa.

47. Ennaltaehkäisevän työn toimintatapoja

Oikea-aikaiset keskustelut ja asioiden käsittelyt
ilmiön noustessa esille - carpe diem!

Asioiden arkijärkinen käsittely ja tiedon etsiminen
yhdessä oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa.

Ryhmäyttäminen, tunne-, vuorovaikutus- ja
turvataidot!

48. Ennaltaehkäisevän työn toimintatapoja, esimerkkejä

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy:

Tehdään arkista kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisyä puhumatta kiusaamisesta, häirinnästä tai väkivallasta, **vahvistamalla kaveri- ja vuorovaikutustaitoja**".

Poissaolot:

"Tehdään arkista poissaoloja ehkäisevää työtä puhumatta poissaoloista, **tukemalla kouluviihtyvyyttä**."

Ehkäisevä päihdetyö:

"Tehdään arkista ehkäisevää päihdetyötä puhumatta päihteistä, **puhumalla suojaavista tekijöistä**"

A group of children are running joyfully through a field of tall, dry grass. They are wearing casual clothing like t-shirts, shorts, and beanies. The background shows trees with autumn-colored leaves, suggesting a park or natural setting. The overall mood is energetic and positive.

49. Ryhmäyttäminen yhteisöllisen opiskeluhuollon tekoina

"Ryhmäyttäminen on ohjattua toimintaa, jonka tavoite on vahvistaa ryhmän jäsenten keskinäistä luottamusta ja turvallisuudentunnetta sekä lisätä ryhmän myönteistä ilmapiiriä. Kun ryhmä toimii hyvin, ongelmatilanteet saadaan nopeammin ratkaistua ja kouluun on mukava tulla. Samalla luodaan pohja hyvälle työrauhalle ja oppimismotivaatiolle, mikä helpottaa myös opettajan työtä." (Laura Jääskeläinen, teoksessa Ryhmä toimivaksi)

Kuuluminen ryhmään on tärkeää ryhmän jäsenten ikään tai ryhmän kestoon katsomatta.

Ryhmäyttäminen on keino ennaltaehkäistä ikäviä ilmiöitä.

50. Arkiryhmäytys muiden ryhmäytys- muotojen rinnalla

Korjaava ryhmätyö

- Interventio ryhmätasolla ikävän ilmiön kohdatessa ryhmää

Ryhmäytystapahtumat

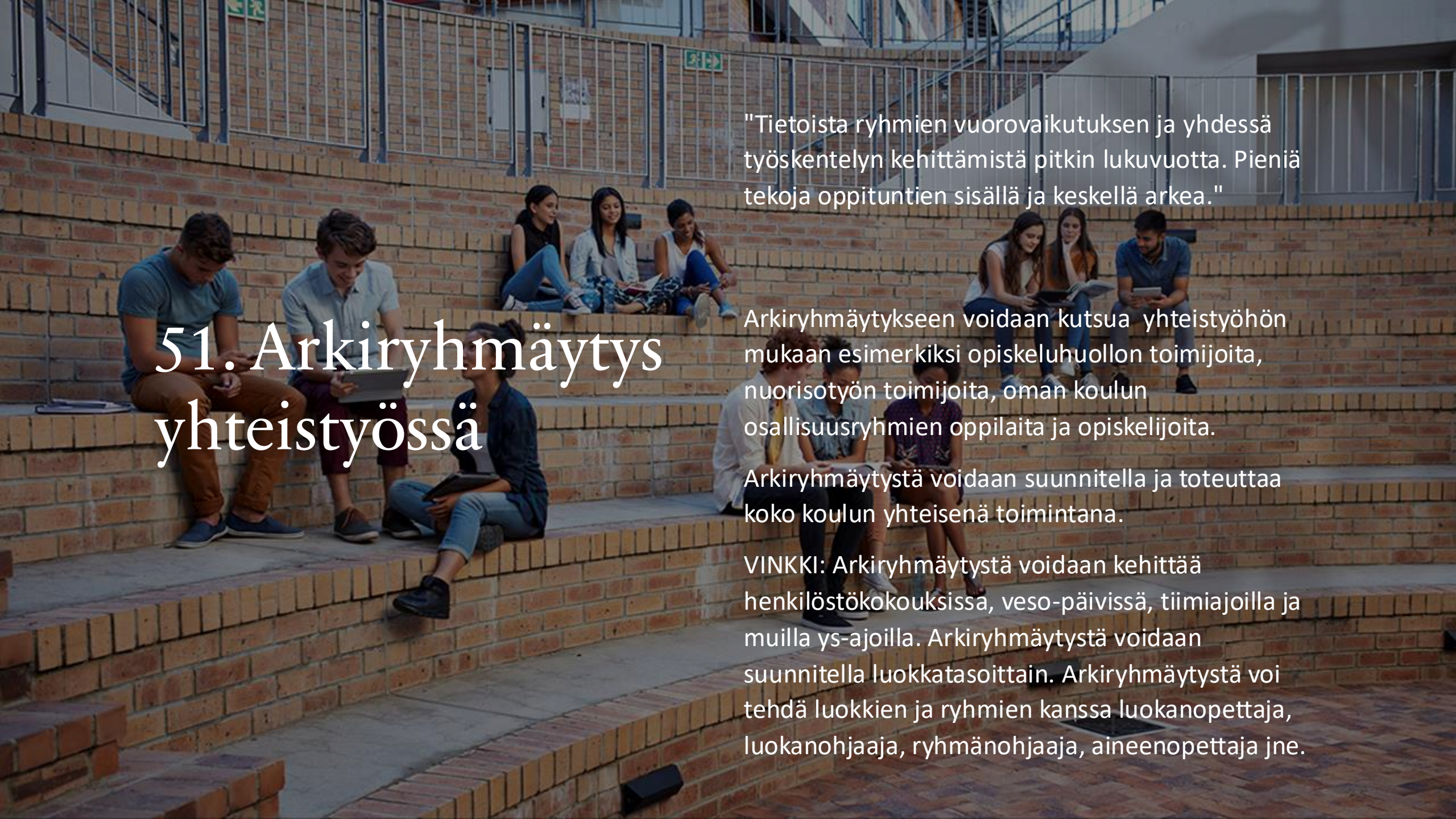
- Esimerkiksi 7. luokkien, lukion ekojen ryhmäytykset ja muut yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat

ARKIRYHMÄYTYS

- Tietoista ryhmien vuorovaikutuksen ja yhdessä työskentelyn kehittämistä pitkin lukuvuotta. Pieniä tekoja tuntien sisällä ja keskellä arkea.

Yhteisöllinen toimintakulttuuri

- Turvallisuuden tunne. Hyvä olla yhteisössä. Avoin ja kunnioittava puhumisen tapa. Tervehtiminen, kuunteleminen, auttaminen, kiittäminen, ilo, mokat, erimielisyydet, sopiminen, anteeksi pyytäminen ja anteeksi antaminen.

A group of students are sitting on wide, light-colored brick steps outdoors. In the foreground, two young men are sitting on the left, looking at a tablet together. A young woman sits to their right, also looking at a tablet. Further up the steps, there are three more groups of students. One group of three young women is sitting together, another group of three young women is sitting together, and a young man is sitting alone on the right. The background shows a brick wall with metal railings and a staircase leading up. The overall atmosphere is casual and collaborative.

51. Arkiryhmäytys yhteistyössä

"Tietoista ryhmien vuorovaikutuksen ja yhdessä työskentelyn kehittämistä pitkin lukuvuotta. Pieniä tekoja oppituntien sisällä ja keskellä arkea."

Arkiryhmäytykseen voidaan kutsua yhteistyöhön mukaan esimerkiksi opiskeluhuollon toimijoita, nuorisotyön toimijoita, oman koulun osallisuusryhmien oppilaita ja opiskelijoita.

Arkiryhmäytystä voidaan suunnitella ja toteuttaa koko koulun yhteisenä toimintana.

VINKKI: Arkiryhmäytystä voidaan kehittää henkilöstökokouksissa, veso-päivissä, tiimiajoilla ja muilla ys-ajoilla. Arkiryhmäytystä voidaan suunnitella luokkatasoisin. Arkiryhmäytystä voi tehdä luokkien ja ryhmien kanssa luokanopettaja, luokanohjaaja, ryhmänohjaaja, aineenopettaja jne.

52. Toimijoiden selkeät roolit

- Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimijoiden roolit ovat selkeät. Roolit on avattu ja kaikki tietävät, mitä kukin tekee.
- VINKKI: Yhteinen keskustelu kaikkien toimijoiden kanssa, myös opettajat - "mitä me pidämme tärkeänä opiskeluhuollossa meidän koulussamme, miten minä toimijana kannan korteni kekoon."
- VINKKI: Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeen Roolit -työkalun käyttö.

53. Roolit -työkalu

Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeessa vuosina 2023-2025 luotu Roolit- työkalu:

- Roolit -työkalu on koulukohtainen ja sitä työestetään koulun yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.
- Kirjataan koulukohtainen realistinen kuvaus jokaisen toimijan käytännön teoista.
- Tehdään lukuvuosittain, aikataulutetaan opiskeluhuollon vuosikelloon.
- Lisätään sujuvaa yhteistyötä ja vähennetään päällekkäistä työtä.
- Hyödynnetään perehdytyksessä.
- Tiedotetaan henkilöstöä opiskeluhuollon vuosikellosta sekä rooleista.
- Roolit -työkalu löytyy tunnejaturvataitokello.kuopio.fi -sivustolta